

Dolgok a múltból

Egészen lassan, elnyújtott léptekkel sétált a nő, úgy pásztázta a kereskedők kínálatát. Nem állt meg, csak akkor, amikor egy tárgy megszólította. Ilyenkor teljes lényével figyelt: nem akarta félreérteni a hozzá intézett szavakat. Megfeszült inakkal, lappangó izgalommal várta, hogy vajon ezúttal lesz-e egy agyagba zárt mozdulat, egy tűzzománcba égetett tekintet, ami őt akarja elvarázsolni, hatalmába keríteni, megbabonázni.

Korzózása közben látott patinás, színházi réztávcsovet elegáns gyöngyház berakással, apró, piros pöttös játékasalót, ezüst púderes szelencét, gondosan felújított Wagner-rendszerű írógépet, csupaszra vetkőztetett, sápadt műanyag babát, régi magyar pénzerméket, és egy gyűrött Nők Lapját, melynek címlapján a huszonéves Pataki Ági mosolyog bájosan. Hatalmas, fekete keretes napszemüvege mögül, gyermeki izgalommal a szívében nézegette a fiatal tanítónő lenyomatait a régmúltnak, pillanatképeit a jelennek. Apró lábaival a Tulipán tömbtől indult ezúttal is.

Értéknek minősített és kacatnak bélyegzett tárgyak takarták be a Széchenyi utcát, melyeket egytől-egyig összekötött valami láthatatlan kötelék. Ez a kötelék képes volt egy csokorba rendezni a félmillióért kínált Kovács Margit-szobrot, és a működésképtelen búgócsigát. Mert az a különös emlékcsokor a világ körforgásáról tudósította a bámszokdó halandót: hírt adott elmúlt korokról, elmúlt emberekről. Emlékillata volt itt mindennek, s ahogyan a fiatal tanítónő lépdelt ebben az emlékillatú vasárnapban, egyszeriben megakadt a szeme egy öntöttvas gyertyatartón, ami egy karcsú, női alakot formált.

Lenyűgözően szép kivitelezés volt, valóságos mestermunka. A vashölgy bal kezével hosszú, redőzött szoknyáját emeli meg kacéran, jobb kezével a vállán tartott korsót támasztja. Megállt a nő, napszemüvegét fejére tolvá bámulta megbabonázva a szobrot, majd magához emelte. Valóban öntöttvasból készült, erről abban a pillanatban meggyőződött, amint megemelte, mert egy kézzel nyúlt a vasasszonyért, s mivel az egy kéz ereje kevésnek bizonyult, az kis híján visszazúdult a szőttessel beborított asztalra, ahol egy hollóházi porcelán étkészlet megszámlálhatatlan darabjai sorakoztak. Fellélegezve, örömmel nyugtázta, hogy a vashölgy mégsem törte darabokra a kereskedő portékáit, s jobbnak látta, ha nyomban visszateszi a helyére. Egy ovális – meglehetősen gazdagon aranyozott, virágmintás – pecsenyéstál, és egy hasonlóan díszített sószóró közé került. A kezeivel elengedte ugyan a fodros ruhácskát viselő, formás hölgyet, ám a tekintetét képtelen volt levenni róla. Első pillanatra magával ragadta a szobor, az a vasba zárt bájos mozdulat, amiből megannyi impulzus érkezett felé. A leheletnyi bujaság és a nemes elegancia ötvözete volt ez a szobor, s olyan porcelánszerű könnyedség áradt belőle, hogy a nőnek az a benyomása támadt, alkotója nem pusztán tehetséges, de bizonyára makacs ember lehetett, aki foggal-körömmel elhatározta, hogy minden erejével és tudásával megszelídíti a szívós anyagot. Talán ez az anyag és forma között feszülő izgalmas, huncut ellentét viccelte meg a tanítónőt is, s lehet a magyarázata annak, miért esett ki kezéből hajsza hím a műalkotás.

– Hatvanra mondom, de meg fogunk tudunk egyezni! – szólt abban a pillanatban egy testes cigányember, akinek dús, fekete szőrzete kikandikált félig begombolt szivárványszínű ingje alól.

– Hatvanezer forint? – kérdezte a nő elkerekedett szemekkel, és némi lemondással a hangjában. Elszomorodott, mert képzeletben már elhelyezte tölgyfa komódjának tetején a vashölgyet, egy hatalmas páfrány árnyékában, közvetlen a Németh László-kötetek mellett. Már azt is alaposan kigondolta, hogy nem gyertyatartóként fogja használni, inkább afféle könyvtámasznak, mely egyszerre őrzője megsárgult lapokba zárt bölcsességeknek, s hirdetője az időtlen szépségnek.

– Híres kassai öntöttvas üzemből való – tette hozzá igencsak meggyőzően a kereskedő, s hangjából kisejlett, annyiszor elmondta már a vevőlelkesítő szlogent, hogy mostanra tán maga is elhiszi.

– Meglehet, de ez nem az én pénztárcámnak való – konstataulta a nő, majd vetett még egy búcsúpillantást a vashölgyre, s csalódottan továbbindult.

– Várjon, szépasszony! Ötvenért jó lesz? – kiáltott utána a kereskedő.

A nő hátra se fordult, csak legyintett egyet, és ment tovább. Nem látta értelmét az alkudozásnak, mert az ő fejében levő összeg és a cigányember által odarikkantott ötvenezer forint között is áthidalhatatlan szakadék tátongott. A pajkos márciusi szél – mintha csak vigasztalni akarná a fiatal tanítónőt – hátulról hirtelen szőkésbarna hajába kapott, s megannyi hosszú, hullámos tincsel borította be finom vonású arcát.

Megállt, kisöpörte arcából a rakoncátlan hajszalakat, és kémlelte a miskolci belvárost, ami havonta egyszer néhány órácskára képes volt foglyul ejteni a múltat. Ilyenkor, vasárnaponként ott feküdt a múlt kényelmesen elnyújtózva a sétálóutcán, bárki megcsodálhatta. Csoda volt az a vásár, misztikum. Mert a kényesen-fényesen fetrengő múltnak nemcsak a tárgyasult emlékeit, nem pusztán a formába öntött, kézzel fogható valóságát lehetett látni olyankor, de megelevenedtek a régmúlt eseményei is. Ilyenkor a sétálóutca – a Tulipán tömbtől egészen a Városház térig – megtelt hinta kocsis, púderillatú álomképekkel. Szeretett bandukolni a múltban, s kezében képzelt törtfehér, csipke napernyőjével belesimulni ebbe a hintakocsis, púderillatú Miskolcba.

Így sétált kecsesen, elnyújtott léptekkel a belvárosban, átadva magát régi bútordarabok, régi korok hangulatának. Amikor egy díszesen faragott barokk tálalót pillantott meg rézveretekkel, nemcsak egy díszesen faragott barokk tálalót pillantott meg rézveretekkel, de látta a komornyikot is, aki elegáns öltözetben felszolgálja a szarvast a főúri családnak, amit Batthyány-módra, szelídgesztenyével és áfonyával készített el a szakács. Amikor pedig egy csiszolt parfümös üvegcsét látott, nemcsak egy csiszolt parfümös üvegcsét látott, de a hófehér bőrű, puha kezű fiatalasszonyt is, aki fésülködőasztaláról elveszi, majd lágyan bepermetezi hattyúnyakát a bódító, tömény illattal. Amikor megsárgult fotón fiatal katona arcképét fürkészte, akkor sem pusztán egy fiatal katona arcképét fürkészte a megsárgult fotón, de a menyasszonya arcát is látta, aki hiába várta haza a frontról a jókiállású, daliás legényt.

Tornacipőjének meglazult fűzője hívta vissza a valóságba az ábrándozó szőkeséget. Durcásan nézett a kioldódott cipőfűzőre, majd lehajolt, türelmetlen mozdulattal, erősen megragadta annak két végét, s szorosán újrakötötte azt. Ekkor kopottas, fából készült, bőröndszerű táska került a látóterébe. Rozsdás, ám szép ívű fémfogantyúja sokat tompított a szögletes forma szigorúságán.

– Iskolatáska volt valaha – szólt lelkesen egy beesett arcú, borostás férfi, akinek szomorkás tekintete megdöbentő kontrasztban állt tüzes hangjával, energikus mozdulatával. „Ha kinyitja, még az órarendet is megtalálja benne – magyarázta, és már kattant is a táska fém csatja. A csat felületén éppúgy, mint a fogantyún vörösésbarna réteg éktelenkedett. Mint a napégette emberi bőr, amikor vörösre pirul, felhólyagzik, majd aprócska lemezekben hámlani kezd, épp olyan töredezett volt a rozsdaréteg is a régi iskolatáska fém részein.

Meglehetősen siralmas állapota ellenére a nő úgy döntött, megveszi, s még aznap felújítja. Azonnal tudta, hová fog kerülni a régi iskolatáska, s azt is, miféle célt szolgál majd. Kívül-belül aprólékosan megcsiszolja, aztán sötétbarna páccal átkenve új ruhába öltözteti szerzeményét. Nem ijedt meg az ilyesfajta kihívásoktól, gyakorta lehelt életet olyan tárgyakba, amelyekbe metszőfogaival bizony mélyre harapott az idő. Barkácládikájában különféle finomságú csiszolószivacsok és vásznak, s a legváltozatosabb méretű ecsetek sorakoztak. „A dohányzóasztalon lesz a helyed” – tervezgette. „Te leszel a legegységibb könyvespolc a világon! De legalábbis Észak-Magyarországon! Nyitott állapotban tündökölsz majd a nappali közepén, a legbecesebb könyvritkaságaim őrzőjeként” – mosolygott elégedetten, majd végigsimított a táskán olyan gyengéden, mintha egy újszülöttet érintene meg. Kifizette a szomorkás tekintetű eladónak a 3200 forintot, és izgatottan tervezgetve hazafelé indult. Ez az ócska iskolatáska annyira megmozgatta a fantáziáját és egy irányba terelte gondolatait, hogy el is felejtette a vashölgyet. Egész addig, amíg nem haladt el ismét a hevesen gesztikuláló cigányember mellett.

– Harmincnyolc! Ez a vége – mondta nem túl barátságosan a kereskedő egy magas, barna hajú férfinak, majd afféle megerősítésként hozzátette: – Kell, viszi, nem kell, itthagya. Ennél egy fillérrel sem adom olcsóbban! Ezt is csak azért, mert már pakolunk! – dörmögte. A nő nem állta meg szó nélkül a jelenetet, felháborodva szólt oda: – Bezzeg nekem ötvenért kínálta, alig egy órája. Pofátlanság!

– Nem pofátlanság ez, hölgyem, hanem kereskedelem – mondta a testes kufár.

– Na, tegye be akkor valami erős szatyorba, elviszem – szólt a magas férfi, miközben a pénztárcájáért nyúlt.

A nőnek, aki eddig felváltva nézte a szobrot és a kereskedőt, hirtelen megtorpant a tekintete.

Bizonytalanul, szinte riadtan pihentek meg szemei a magas férfin, aki tevebarna tárcájából épp két húszezer címetet húzott elő. Ismerős volt ez a hang, túl ismerős. Ismerős volt az alkat is, és az a dús barna haj is. Sőt, ismerős volt az a kék lenvászon ing is, ami a magas férfi széles vállaira feszült. Ugyanolyan tengerkék árnyalata volt annak az ingnek, mint a férfi szemének! A nő vette neki. A férfi negyvenegyedik születésnapjára. „De ez mégsem lehet!” – sóhajtott a tanítónő. „Talán csak hasonlít rá! Ő nem jár Miskolcra. Akkor sem járt! Alig mozdul ki a fővárosból.”

Csak állt tétován, amikor a férfi megfordult, s elégedett mosollyal az arcán – mintha egyáltalán nem lepte volna meg ez a véletlen találkozás – ráköszönt.

– Szia, Éva! – mondta azon az ismerős hangon, és mélyen a nő szemébe nézett azokkal az ismerős tengerkék szemekkel. Ezekben a pillanatokban minden kétség eloszlott, s bizonyossá vált, hogy ez a férfi az a férfi. A férfi, akihez három éve köze volt.

– Paczoly Krisztián vagyok! – tette hozzá még szélesebb mosolyra húzva a száját, és kedves iróniával bemutatkozásra nyújtotta jobb kezét.

– Igen, persze! – dadogta a nő, aki még mindig nem tért magához. Csak állt egy kecses kovácsoltvas kandeláber mellett, miközben gondolataival a múltat, vékony ujjával pedig a régi iskolatáska rozsdás fülét markolta. Alig egy méterre állt a férfitől, s annak a karnyújtásnyi távolságnak egyszeriben minden hézagát megtöltötték az emlékképek. Megannyi kép szaladt elő a múltból: százszínű temperával megörökített gurgulázó pillanatok, amelyek nem halványultak az idő múlásával, s most észrevétlenül hidalták át a közöttük levő maradék távolságot is. Mennyi emlék elfér egy méteren – csodálkozott a nő, akit a rögtönzött tárlat egyszerre elvarázsolt és felkavart, idő kellett hozzá, amíg visszatalált a jelenbe.

– Szép a táskád! Csak egy picit rozsdás! Új szerzemény? – próbálta lazábbra venni a beszélgetést a férfi. Ekkor a nő végre felocsúdott, s abból a három évvel ezelőtti tavaszról visszatért a mostaniba. Píze orrát felhúzva, elkerekedett szemekkel, szinte számon kérve kérdezte:

– Hogy a fenébe kerülsz te ide?

– De hiszen ez egy régiségvásár! – nevette el magát a férfi, akit igencsak meglepett az átmenet nélküli váltás. – Én legalábbis nem láttam sehová kiírva, hogy zártkörű rendezvény!

– Igen, de... de egyáltalán Miskolcra! Te mindig... Te sosem! – A nő ismét képtelen volt kifejezni magát, csak motyogott zavartan, miközben érezte, ahogyan erei kitágulnak, és furcsa bizsergéssel kísérve arcába tódul a vér. Rakoncátlan, szőke fürtjeivel, kérdő tekintetével és vöröslő arcával úgy nézett ki, mint egy megilletődött kislány. Örült a férfinak. Örült tiszta szívéből, de nem maradéktalanul. Nem örülhetett maradéktalanul, mert egy árnyék ott ült az örömen, s nem is volt olyan anorexiás az az árnyék. Az árnyék és az öröm nászából pedig csak ilyesfajta zaklatott boldogság tud születni. Ezért volt hát összezavarodva. Mert nem tudta, hogy csak pár percig örülhet a férfinak, vagy ezúttal hosszasan. Szeretett volna hosszasan örülni neki. Két és fél éve remélte, hogy egyszer talán eljön az idő, amikor nem percekig vagy órákig, de akár egy egész életen át örülhet neki.

– Tudod, milyen régóta kutatlak? – kérdezte a férfi, s a mosolygó arc egy csapásra komorrá vált. – Tavaly ősztől minden hónap első vasárnapját itt töltöm. Itt, Miskolcon. A híres-neves régiségvásáron, amiről annyit meséltél. Ilyenkor bóklásztam órákig, csak épp nem a kínálatot, hanem a járóelőket fürkészve abban a reményben, hogy talán meglátlak. Tudtam, ha valahol, hát itt biztosan rád találok! Csak azt nem gondoltam, hogy ilyen sokára – mondta bánatosan. – Látni akartalak. Mondani valamit!

– Ennek manapság van egyszerűbb módja is: hívás, üzenet. Tudod, Viber, Messenger, ilyesmi... – felelte a nő egyre határozottabban, miközben szemében ott ragyogott a márciusi napsugár minden reménye. Napsugárszemével kérdőn a férfira nézett, úgy, mint aki régóta várja ezt a pillanatot. Várta, hogy elmondja neki azt a valamit. Valami kis semmiséget. Olyasfajta semmiséget, amitől meg akarnak születni az első rügyek a kajsziarackfa ágain. Amitől képesek megállni botladozó lábaikon az újszülött macskák. Nem kellene gényes módjára összerakott mondatok, ínycsiklandó mázzal bevont szavak, színes költői képek. Egy tőmondat is képes megváltoztatni az ember jövőjét. Kíváncsi tekintettel állt a tanítónő ebben a vágyott pillanatban, és várta a valamit.

– Igen, talán egyszerűbb lett volna, ha felhívlak. Valószínűleg könnyebb is lett volna. Könnyebb lett volna azonnal feleletet kapni egy kérdésre, ami tavaly szeptember óta válaszáért sóhajt. Ami 184 napja bizonytalanságban tart – szólt a férfi lehorgasztott fejjel, miközben az utcaburkolat apró, andezit szürke kockáit pásztázta. – Egyszerűbb lett volna azokon a vasárnapokon nem úgy visszaindulni Óbudára, hogy nem sikerült. Hogy ma sem sikerült. Hogy ez az út és ez a nap is felesleges volt – sorolta enerváltan. – Jó lett volna boldogan kanyarodni fel az M3-asra, mosolyogva nyomni a gázpedált Miskolc-Budapest között, és torkomszakadtából beleénekelni a vasárnap nyugalmaiba, hogy „180 kilométer, néha több, valamiért mégis mindig eljövök”. Ezt vártam azokon a vasárnapokon, amikor hajnali ötkor ébredtem, megborotválkoztam, és izgatottan ültem a volán mögé. Ezt a mai pillanatot vártam. Hogy elmondhassam végre! Szemtől szemben! Látni akartam a reakciót, a tekintetedet, amikor elmondok valamit. Tudtam, hogy egyszer eljön a nap, amikor találkozunk, és én neked szegezhetem a kérdést. A kérdést, amit két és fél éve kellett volna feltennem, de nem volt hozzá elég bátorságom.

– És mi lenne az a valami? – kérdezte a nő remegő hangon.

– Éva! Nekem nem megy nélküled! Egyszerűen semmi sem megy... És ezt már abban a pillanatban tudtam, amikor hagyta elmenni – vallotta be a férfi feszengve, miközben egyik lábáról a másikra állt.

– Mégis a feleségedet választottad – emlékeztette a nő, s szemei a távolba révedtek.

– Akkor igen – felelte sejtelmesen a férfi.

– Mit jelent az, hogy akkor? – kérdezte nyugtalanul a nő.

– Akkor azt kellett tennem. Becsületből, vagy Isten tudja, miből, úgy éreztem helyesnek. Azt hittem, elmúlik majd. Hogy idővel halványul az emléked. De tévedtem! Aztán azt kezdtem sulykolni magamba, hogy nem is volt ez olyan komoly, fellángolás volt csak! Bármennyire is akartam, nem tudtam hazudni magamnak – sóhajtott a férfi. – Nem lehet így élni, Éva! Képtelenség úgy élni egy házasságban, hogy nem látom már benne a feleséget, csak téged! Magamat sem láttam már benne, csak egy állandóan a múltba révedő, szerencsétlen alakot, aki még túl fiatal ahhoz, hogy belevöljön ebbe az áldatlan állapotba. Mindenről te jutottál eszembe: az ablakunk előtti vadgesztenyefáról, aminek terméséből megformáztál minket, a kókuszfagyiról – mindig kókuszillatú volt a hajad –, a tányérról lelógó borjú bécsiről. Nem láttam még női ilyen élvezettel enni – nevetett fel, majd idegesen a hajába túrva hozzátette: – Még Loretta gyöngyöző nevetéséről is te jutottál eszembe. Kislányosan nevetesz! Mondták már? Úgy nevetesz, mintha soha nem ért volna fájdalom!

– Hagyd abba – szólt egészen halkán a nő, aki napszemüvegét arcába húzva akarta elrejtetni könnyeit. Aztán tüdőből feltörő mély sóhaj után azt kérdezte: – De miért nem kerestél? Miért nem hívtál soha? – faggatta hatalmas napszemüvege mögé bújva.

– Értsd meg, el akartalak felejteni! Minden igyekezetemmel meg akartam menteni a házasságomat! – szólt a férfi. – De...

– De? – kérdezte türelmetlenül a nő.

– De nem sikerült. Nem tudtam! Egy idő után aztán már nem is akartam. Fél éve elváltam! – szögezte le a férfi.

– És olyan biztos vagy benne, hogy nincs senkim!? – érdeklődött a nő, aki egyszerre volt boldog és felháborodott. – Három év telt el azóta! Az nem olyan kevés idő – mondta dacosan, miközben csak arra tudott gondolni, hogy húzza már magához végre a férfi, ölelje át, és ne engedje el sosem.

– Nem, ebben egyáltalán nem voltam biztos! Most sem vagyok az! De abban igen – és ezért merem idejönni –, hogy ha neked is ugyanezt jelentette ez az egész, mint nekem, akkor... akkor nem fog menni egymás nélkül. Akkor újra egymásra fogunk találni!

– Apa, apa! A katicásat választottam, gyere gyorsan, megmutatom! – szaladt ekkor a férfihez egy hétéves forma, copfos kislány. Pöttyös harisnyanadrágjában, piros ballonkabátjában maga is úgy nézett ki, mint egy kis katicabogár.

– Nagyon sokféle volt! És mind gyönyörű, de azért mégiscsak sikerült választanom! – hadarta egy szuszra a copfos. Úgy mondta, mintha valami nagy, nemes feladatot hajtott volna végre azért, hogy a szomszédos árusnál több tucat ezüstgyűrűt szemrevételez, majd aprócska ujjaira próbál, és igazán jól esne neki némi elismerés e nem mindennapi teljesítményért cserébe. Hangjából édesapja is kihallhatta e vágyat, mert fejecskéjén végigsimítva, nevetve így szólt:

– Ügyes vagy, Loretta! Hát jó, menjünk akkor, fizessük ki azt a gyűrűt! Csak előbb azt mondd meg,

emlékszel még Évára? – kérdezte az izgatottan topogó kislányt édesapja, s a tanítónőre sandított.

– Te jó ég! Mekkora lett ez a lány! – konstatálta csodálkozva a nő, mielőtt még a copfos megszólalhatott volna. – És milyen gyönyörű! – Aztán egy gyors számítást követően így folytatta: – Hiszen te már iskolás vagy! – Azonmód burjánzani kezdtek az emlékképek, s felsorakoztak az előbbieket mellé: a gofris kirándulások a Normafánál, a bábszínházból elkésés és titokban belopózás, a mosógépnyi méretű Lego-hajó megépítése. Idáig valahogy nem tudatosodott benne, micsoda élményeket gyűjtöttek ők hármában is. Csak arra emlékezett, mennyi gurgulázó nevetés volt abban a tizenhét hónapban.

– Évaaaa! – mondta kényesen a copfos, és felragyogott az arca. – Persze, már elsős vagyok! Ráadásul második féléves elsős! – tette hozzá büszkén. – És Mackó úrfi is elsős! Jár iskolába ő is!

– Mackó úrfi? – kerekedett el a tanítónő mandulaszeme. Barna kockás vászonból ő maga készítette a textilmackót a kislány negyedik születésnapjára. Sem azelőtt, sem azóta nem csinált ilyesmit. Egy Praktika Magazin címlapján látta meg a fiúmedvét, s arra gondolt akkor, talán örülne a kislány egy ilyen ajándéknak. A kislány, akit szeret! A kislány, aki a férfié, akit szeret! A kockás vászonból lelkesen szabta a hátsó, és mellső mancsokat, a fejet és a kerek hasat. Sötétbarna fonálból nagy karmokat varrt rá, majd vatelinnel kibélelte a testrészeket, a hasat jó alaposan, és hatalmas pelenkaöltésekkel elkezdte összezárni a testet. Végül feketén ragyogó gombszemeket, és elegáns, türkizkék csokornyakkendőt kapott a textilragadozó, amitől valóban úgy nézett ki, mint egy századelőről itt ragadt gavallér.

– Persze! Ráfér egy kis tanulás! De ez titok, te se mondd el senkinek! A táskám mélyén lapul, mert nem akarom, hogy dedósnak gondoljanak!

– Rendben, ígérem, egy szót sem szólok! – kacintott cinkosan a copfosra, aki ebben a pillanatban előreszaladt, babrált egy keveset valami dobozban, s már mutatta is feléjük jobb kezét, ujján a katicabogaras gyűrűcskével. A nő hosszasan pásztázta az ékszeret, a cserfes, ballonkabátos kislányt, és a férfit, majd tekintete a szemközti ház homlokzatának míves vakolatfaragásain pihent meg. Fürkészte a romjaiban is gyönyörű épület hatalmas ablakait, az ablakok közötti falfelületből kecsesen kiemelkedő oszlopokat, s a felettük ácsorgó puttókat, akik kezeik között füzért tartva csaknem száz esztendeje hallgatták kíváncsian a sétálóutcán ballagó párok titkait. Miközben a pimasz gipszangyalok húsos combját méregette, azon töprengett, mit tegyen. Hogyan mondja el a férfinak – annak a másiknak, akivel egy éve vannak együtt –, hogy történt valami.

S hogy emiatt a valami miatt nem akarja azt az eljegyzést mégsem.